

Овчарук Оксана

доктор педагогічних наук, професор

м. Київ, Україна

ORCID: 0000-0001-7634-7922

Ovcharuk, Oksana

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kyiv, Ukraine

ПІДТРИМКА РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛІВ ТА УЧНІВ В УМОВАХ ВІЙНИ В УКРАЇНІ

Ключові слова: цифрова компетентність, вчитель, дистанційне навчання, цифрові засоби, підвищення кваліфікації.

SUPPORT FOR THE DEVELOPMENT OF DIGITAL COMPETENCE OF TEACHERS AND STUDENTS IN THE CONDITIONS OF WAR IN UKRAINE

Keywords: digital competence, teacher, distance learning, digital tools, professional development.

Розвиток цифрової компетентності вчителя є ключовим питанням української системи освіти в сучасних умовах. Особливої актуальності це питання набуває у воєнний період, спричинений російською агресією, яка спричинила значну втрату можливостей для очного навчання та викликала виклик вчителям, які змушені переходити на дистанційне навчання [4]. За досить короткий проміжок часу школи та вчителі переорієнтувалися на використання цифрових платформ для навчання, змогли опанувати значний загал інструментів ІКТ, але, водночас, мали негативний досвід використання цифрових інструментів, з якими вони були не обізнані. Перед системою української освіти постало питання підвищення кваліфікації вчителів у сфері розвитку їх цифрової компетентності. Вагому роль в підтримці вчителів у підвищенні кваліфікації з питань використання ІКТ у освітньому процесі відіграли установи підвищення кваліфікації та інші ініціативи, що здійснювали навчання педагогів з урахуванням їхніх потреб.

Для підтримки вчителів та учнів Міністерство освіти і науки України спільно з Українським інститутом розвитку освіти та Міністерством цифрової трансформації України відкрили платформу «Всеукраїнська школа онлайн»(ВШО) (<https://lms.e-school.net.ua/>) для дистанційного та змішаного навчання з метою забезпечення рівного доступу учнів 5-11 класів до якісної шкільної освіти [2]. Для початкових класів також ВШО пропонує мобільний застосунок «Вивчаю – не чекаю», щоб надати всім учням початкової школи можливість навчатися за українськими навчальними програмами у будь-якій точці світу. Застосунок універсальний - підходить для онлайн, офлайн та змішаної форми навчання (<https://lms.e-school.net.ua/primary>) [3].

Станом на серпень 2022 року платформа «Всеукраїнська школа онлайн» запропонувала близько 2200 уроків для шкіл. Ця платформа сьогодні надає учням відеопояснення, конспекти, тести та можливість відстежувати їхній навчальний прогрес. Для вчителів онлайн-платформа містить необхідні методичні рекомендації та приклади використання сучасних освітніх технологій. Це є важливою складовою професійної підтримки українських вчителів у складних сучасних умовах. Контент платформи розрахований на двотижнєве навчання згідно з календарним планом, і щотижня він доповнюється та вдосконалюється. Важливо, що платформа забезпечує доступ до освітнього контенту українською мовою для дітей та вчителів, які проживають за кордоном та хочуть навчатися за українською державною програмою і для дітей на тимчасово окупованих територіях України [2].

У 2022 році в Україні було проведено низку опитувань та досліджень громадської думки щодо того, які потреби та проблеми мають педагоги і як це впливає на організацію освітнього процесу. Зокрема Інститутом цифровізації освіти Національної академії педагогічних наук України було проведено масштабне опитування вчителів, у якому взяли участь більше ніж 40 тисяч педагогічних працівників – вчителів, практичних психологів, керівників шкіл. Було важливо дізнатись, як саме вчителі використовували цифрові засоби для дистанційного навчання [1].

Респондентів опитали, як саме вчителі організують дистанційне навчання на практиці. Було з'ясовано, що вчителі використовують значний спектр цифрових інструментів та онлайн-ресурсів для проведення уроків, серед яких переважно Viber (78,4%) та Zoom(65,4%). Також близько 23,5% педагогів активно звертаються до сайту власного навчального закладу, щоб дізнатись про новини та кроки для здійснення дистанційних заходів. Щодо освітніх онлайн-ресурсів, найбільш популярними для респондентів є: На Урок – 84,7%; YouTube – 73,1%; Всеосвіта – 71%; Всеукраїнська школа онлайн – 41,6%; EdEra – 29%; соціальні мережі (Фейсбук, Інстаграм) – 24,5%; Learning.ua – 21,4%; Prometheus – 16,6% [1; 5].

Результати опитувань, які проводив Інститут цифровізації освіти НАПН України у 2020р., 2021р. та 2022р. щодо використання онлайн-ресурсів для організації дистанційного навчання свідчать, що в п'ятірку лідерів серед педагогів входять: На Урок, YouTube, Всеосвіта, Всеукраїнська школа онлайн та EdEra [1].

Загальна динаміка з підвищення рівня цифрової компетентності вчителів не є досить інтенсивною, вчителі використовують не досить широкий спектр ІКТ, не активно створюють власні цифрові ресурси, залишаються пасивними у більшості заходів з безпечного використання цифрових ресурсів, не володіють навичками захисту пристроїв та персональної інформації. Попри існуючі значні

напрацювання на теренах запровадження ІКТ в освітній процес, широкий спектр наукових розробок та методичних вказівок щодо того, як саме має здійснюватися процес використання цифрових засобів у процесі навчання, питання підняття спроможності та підтримки готовності вчителів до використання ІКТ все ще залишається недостатньо вирішеним. Однак, педагоги активно відповідають на запити щодо своїх проблем та готовності здійснювати дистанційне навчання, висловлюють свої очікування та виявляють існуючі проблеми [5].

Серед респондентів, що відповідали на запитання онлайн-анкети існує думка, що впровадження ІКТ та використання цифрових засобів в системі загальної середньої освіти відбувається не достатньо ефективно. До основних проблем респонденти відносять такі: неналежний доступ до цифрових пристроїв, слабке забезпечення високошвидкісним інтернет-зв'язком, неналежне управління доступом до ІТ-інфраструктури з боку закладів освіти [5].

Отже, на основі отриманих думок та ставлення до використання цифрових засобів у здійснення дистанційного навчання в школах, важливо підтримувати вчителів та створювати їм умови для підвищення обізнаності з використання засобів ІКТ та їхнього рівня цифрової компетентності; це має стати стратегічним завданням сучасної системи освіти. Тому постійне проведення опитувань вчителів, звернення до їхнього досвіду та обмін ним щодо використання ІКТ, запровадження інновацій у цій сфері, що сприяють ефективній організації освітнього процесу у закладах освіти має відбуватись постійно та послідовно та стати частиною моніторингу якості освіти в цілому.

Список використаних джерел

1. Биков, В. Ю., Овчарук, О. В., Іванюк, І. В., Пінчук, О. П., & Гальперіна, В. О. (2022). Сучасний стан використання цифрових засобів для організації дистанційного навчання в закладах загальної середньої освіти: результати опитування 2022. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 90(4), 1-18. <https://doi.org/10.33407/itlt.v90i4.5036>
2. Всеукраїнська школа онлайн : веб-сайт. URL: <https://lms.e-school.net.ua/> (дата звернення: 13.04.2023)
3. Мобільний застосунок "Вивчаю - не чекаю" : веб-сайт. URL: <https://lms.e-school.net.ua/primary> (дата звернення: 13.04.2023)
4. Ничкало Н., Овчарук О., Гордієнко В., Іванюк І. Українська освіта в умовах російської війни: випробування, новий досвід, перспективи. Вісник Кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття» № 5 (спецвипуск), 2022. [https://doi.org/10.35387/ucj.1\(5\).2022.7-39](https://doi.org/10.35387/ucj.1(5).2022.7-39)
5. Онлайн-анкета «Готовність та потреби вчителів щодо використання ІКТ в умовах карантину 2021». URL : https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLScP-ThegmyRLU0sSWb_XpzCzMZxFfdgacV-gVPzuVOEWh9X3yw/closedform (дата звернення 19.03.2022)